

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 § i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Det föreslås att lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal ändras så att betalningstiden vid avtal mellan näringsidkare får överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta. För närvarande är motsvarande tidsgräns 60 dagar. Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Lagstiftning och praxis

I kommersiella avtal mellan företag råder en bred avtalsfrihet bl.a. när det gäller inom vilken tid köpeskillingen eller något annat vederlag i pengar ska betalas.

Specialbestämmelser om betalningstidens längd finns i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal (30/2013), nedan *betalningsvillkorlagen*, genom vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, nedan *direktivet om sena betalningar* har genomförts. I 5 § i betalningsvillkorlagen föreskrivs det på det sätt som direktivet kräver att betalningstiden vid betalningar mellan näringsidkare som vederlag för varor eller tjänster får överskrida 60 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta. Lagen är tvingande till förmån för borgenären. Finsk lagstiftning uppställer i övrigt inga begränsningar för de betalningstider som företagen ska avtala om sinsemellan. Betalningsvillkor kan dock i likhet med övriga avtalsvillkor jämkas med stöd av 36 § i

lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område (228/1929), nedan *rättshandlingslagen*, om ett villkor är oskäligt eller om dess tillämpning skulle leda till oskälighet. För klarhetens skull föreskrivs det om detta också i 9 § betalningsvillkorlagen.

I Finland är betalningstiderna mellan företagen korta jämfört med många andra europeiska länder. Enligt en undersökning som Intrum Justitia har gjort 2014 var de avtalade betalningstiderna mellan företagen i genomsnitt 20 dagar och de faktiska betalningstiderna i genomsnitt 26 dagar för Finlands del. Enligt samma undersökning var betalningstiden i ca tre fjärdedelar av alla fordringar högst 30 dagar. I undersökningen gjordes därför bedömningen av betalningstiderna i Finland totalt sett är de kortaste i Europa. I många andra europeiska länder förekommer det betydligt längre betalningstider mellan företagen och det är t.ex. vanligt med längre betalningstider än de 60 dagar som i direktivet om sena betalningar uppställts som gräns för när uttryckliga avtal ska ingås.

Också i Finland har det under den senaste tiden kunnat observeras att betalningstiderna mellan företagen blivit längre. Företagarna i

Finland rf lämnade den 15 oktober 2013 in ett förslag till justitieministeriet om en ändring av betalningsvillkorslagen så att längsta tillåtna betalningstid för betalningar mellan företag vid kommersiella avtal sätts till 30 dagar, och att det inte ska vara möjligt att avtala om en längre betalningstid än så. Enligt förslaget har det i Finland blivit väldigt vanligt med oskäligt långa betalningstider, vilket inte kan anses godtagbart med tanke på småföretag som är borgenärer och inte motiverat med tanke på avtalsbalansen. En motsvarande ändring föreslogs i lagmotion LM 64/2013 rd av riksdagsledamot Outi Mäkelä /saml m.fl.

Justitieministeriet har i samarbete med Företagarna i Finland rf och Finlands näringsliv rf utrett rådande praxis i fråga om betalningsvillkoren mellan företag och hur praxis utvecklats. Utredningen stöder uppfattningen att det under den senaste tiden skett en förlängning i de betalningstider som företagen avtalat om sinsemellan. Långa betalningstider och utvecklingen mot allt längre sådana förefaller å andra sidan att gälla endast en del av företagen, däremot inte alla eller ens merparten av företagen eller företagens fakturering. Långa betalningstider och en utveckling mot längre sådana förekommer dock bl.a. inom industrin och i synnerhet när medelstora företag är borgenär. Detta gäller vanligen situationer då gäldenären är ett betydligt större företag än borgenären.

Närmare information om praxis i fråga om betalningstiderna mellan företag finns i justitieministeriets promemoria om undersökningen ("Yritysten väliset pitkät maksuajat", 15.5.2014).

1.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Europeiska unionens lagstiftning tillåter att företag avtalar om betalningstiderna för fordringar mellan dem. I artikel 3.5 i direktivet om sena betalningar sägs det endast att betalningsperioden inte får överstiga 60 kalenderdagar, om inte annat uttryckligen fastställts i avtalet och under förutsättning att det inte är grovt oskäligt gentemot borgenären i den

mening som avses i artikel 7. Det är fråga om minimireglering till förmån för borgenären, dvs. i en medlemsstats lagstiftning är det möjligt att föreskriva om saken på ett för borgenären gynnsammare sätt. Bestämmelserna i direktivet har i Finland genomförts genom ovan nämnda bestämmelser i betalningsvillkorslagen och rättshandlingslagen.

Också i Sverige råder det avtalsfrihet när det gäller betalningstiderna för fordringar mellan företag. I Sverige har man dock stannat för en striktare reglering än i artikel 3.5 i direktivet. Enligt den svenska regleringen ska borgenären uttryckligen godkänna en betalningstid som överskrider 30 dagar såsom bindande för sig. I Sverige, där det under den senaste tiden förekommit en liknande utveckling mot längre betalningstider som i Finland, har man dessutom utrett frågan om att begränsa betalningstidernas längd genom tvingande lagstiftning. Man har dock åtminstone tills vidare inte ansett det befogat att vidta lagstiftningsåtgärder. Däremot har man diskuterat möjligheten att påverka betalningstiderna genom självreglering i näringslivet.

I Danmark och Norge är rättsläget likt det i Finland. Enligt dansk lagstiftning får betalningstiden mellan företag överskrida 60 dagar endast om borgenären uttryckligen har godkänt en längre betalningstid. Den norska lagstiftningen motsvarar bestämmelserna i vår betalningsvillkorslag.

I fråga om betalningstiderna mellan företag råder motsvarande avtalsfrihet t.ex. i Tyskland, Storbritannien och Nederländerna samt i Estland, Lettland och Litauen. Kravet i direktivet om att de involverade uttryckligen ska avtala om en betalningstid som överskrider 60 dagar har vanligen verkställts som sådant. Av de nämnda länderna har åtminstone Storbritannien nyligen diskuterat åtgärder för förbättra betalningskulturen i syfte att förkorta betalningstiderna. Det förefaller dock inte troligt att lagstiftningsåtgärder vidtas, utan målet torde eftersträvas på andra sätt.

I Europa finns det bestämmelser om tvingande maximibetalningstider åtminstone i Frankrike och Spanien. I dem är längsta tillåtna betalningstid lång, t.ex. i Spanien är den 60 dagar, och det bör observeras att såväl de avtalade som de faktiska betalningstiderna i

dessa länder är betydligt längre än t.ex. i Finland.

1.3 Bedömning av nuläget

De utredningar som justitieministeriet har gjort tillsammans med näringslivsorganisationerna visar på ovan angivet sätt att det under den senaste tiden förekommit en utveckling mot längre betalningstider i avtal mellan företagen. Utvecklingen syns tydligast i medelstora industriföretags fakturafordringar.

Med tanke på de finländska företagens konkurrenskraft och finansieringsmöjligheter samt behoven bl.a. inom specialhandeln är det viktigt att bevara avtalsfriheten så att företagen kan avtala om sina inbördes betalningsvillkor på önskat sätt och så som behovet kräver.

Nuläget, då de allt längre betalningstiderna förorsakar svårigheter för en del av de små och medelstora företagen, kan dock inte anses tillfredsställande i synnerhet med beaktande av den betydelse som de små och medelstora företagen har för ekonomin och sysselsättningen i Finland. Enligt den gällande lagstiftningen ska företagen uttryckligen avtala om betalningstiden endast i fråga om exceptionellt långa betalningstider, och betalningsvillkoren får då inte nödvändigtvis den uppmärksamhet vid avtalsförhandlingarna som de skulle förtjäna. Den nuvarande 60-dagars gränsen för att uttryckligen avtala om betalningstiderna och som i EU-lagstiftningen ställts som ett minimikrav till skydd för borgenären, kan också skapa en felaktig bild av att endast betalningstider som är längre än så också i Finland ska anses som ovanligt långa mellan företagen.

2 Föreslagna ändringar

Det föreslås att 5 § i betalningsvillkorlagen ändras så att betalningstiden vid avtal mellan näringsidkare får överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta. Den nuvarande tidsgränsen på 60 dagar ska alltså förkortas. I övrigt kvarstår paragrafen oförändrad.

3 Propositionens konsekvenser

De betalningstider som gäller mellan företagen och hur de utvecklats samt olika lösningsalternativ för att rå på de långa betalningstiderna har behandlats i den promemoria av justitieministeriet som nämns under punkt 1.1.

Genom den föreslagna ändringen ska företagen i sina inbördes avtalsförhandlingar fås att i större utsträckning än för närvarande fästa uppmärksamhet vid långa betalningstider som överskrider 30 dagar. Den föreslagna tidsgränsen på 30 dagar avspeglar också bättre än den gällande lagen vad som i allmänhet kan anses vara en ovanligt lång betalningstid när det gäller betalningar mellan företag. Ändringen kan därför leda till en förkortning av betalningstiderna mellan företag men utan att begränsa företagens möjligheter att vid behov avtala om betalningstider enligt företagets önskemål. Ändringen kan bidra till en förbättrad ställning särskilt för små och medelstora företag.

Eftersom uttryckliga avtal om betalningsvillkoren ska ingås i flera fall än för närvarande, innebär ändringen i någon mån ökade kostnader för företagen i anslutning till ingående avtal. Å andra sidan kan kravet på ett uttryckligt avtal minska de tvister och oklarheter som gäller betalningsvillkoren och på så sätt i viss mån minska de kostnader som föranleds av att de klaras upp i efterhand. Sammantaget kan ändringen uppskattas ha små konsekvenser för denna typ av transaktionskostnader.

4 Beredningen av propositionen

I det förslag av Företagarna i Finland rf och i den lagmotion som nämndes under punkt 1.1 föreslogs att betalningsvillkorlagen ändras så att det i kommersiella avtal inte ska vara möjligt att avtala om en längre betalningstid än 30 dagar. Initiativen motiverades med att betalningstiderna har förlängts och med att långa betalningstider förorsakar svårigheter i synnerhet för små företag.

Våren 2014 utredde justitieministeriet i samarbete med Företagarna i Finland rf och Finlands näringsliv rf vilken praxis som för närvarande råder i fråga om betalningsvillko-

ren mellan företag och hur praxis utvecklats. Den praxis som gäller villkoren för betalningstid kartlades bl.a. genom en enkät. Den besvarades av 570 medlemsföretag i Företagarna i Finland rf och av 959 medlemsföretag i Finlands näringsliv rf.

Utredningen utmynnade i ovan nämnda promemoria av justitieministeriet där också ministeriets preliminära bedömning av eventuella lagstiftningslösningar för att ingripa i långa betalningstider lades fram. Promemorian genomgick en omfattande remissbehandling, som avslutades den 15 september 2014. Utlåtande gavs av Finlands Bank, Finansinspektionen, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Autoalan Keskusliitto ry, Finlands näringsliv rf, Fackhandelns Förbund rf, Finansbranschens Centralförbund ry, Finsk Handel rf, Centralhandelskammaren, Luottomies-Kreditmännens ry, Turism- och Restaurangförbundet rf, Arbetsgivarna för servicebranscherna PALTA rf, Byggnadsindustrin RT rf, Finlands Advokatförbund rf, Finlands Transport och Logistik SKAL rf, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Företagarna i Finland rf, Teknologiindustrin rf, Båtbranschens Centralförbund Finnboat rf, Finlands Speditörförbund rf, Logistiikkayri-

tysten Liitto ry, Kuljetuskeskusten Liitto ry och Intrum Justitia Oy. Remissinstanserna var i regel inte för att längden på betalningstiden begränsas genom tvingande lagstiftning. I flera utlåtanden gav man däremot sitt stöd för att tidsgränsen för när företag ska ingå ett uttryckligt avtal ändras på nu föreslaget sätt. Den allmänna uppfattningen var dessutom att praxis för betalningstiderna kan påverkas förutom med eventuella lagstiftningsåtgärder också via egna frivilliga åtgärder från näringslivets sida.

Propositionen har beretts vid justitieministeriet utifrån utredningen och remissvaren.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

I lagen föreslås det en sedvanlig övergångsbestämmelse om att lagen inte ska tillämpas retroaktivt, utan att tidigare bestämmelser ska tillämpas på ett avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av lagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 5 § i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal (30/2013) 5 § som följer:

5 §

Maximal betalningstid när gäldenären är näringsidkare

Om gäldenären är näringsidkare, får betalningstiden överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 22 januari 2015

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

ANTTI RINNE

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

Lag

om ändring av 5 § i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om betalningsvillkor i kommersiella avtal (30/2013) 5 § som följer:

Gällande lydelse

5 §

Maximal betalningstid när gäldenären är näringsidkare

Om gäldenären är näringsidkare, får betalningstiden överskrida 60 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta.

Föreslagen lydelse

5 §

Maximal betalningstid när gäldenären är näringsidkare

Om gäldenären är näringsidkare, får betalningstiden överskrida 30 dagar endast om det uttryckligen avtalats om detta.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På avtal som har ingåtts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.